

ГЕПОЛИТИКА ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ У УСЛОВИМА ГЛОБАЛНОГ НАДМЕТАЊА ВЕЛИКИХ СИЛА¹

Игор Баришић

Институт за стратегијска истраживања Универзитета одбране, Београд
igor.barisic@va.mod.gov.rs,

Апстракт: Убрзавање процеса глобалног геополитичког надметања између великих сила, изазвано ратом у Украјини, произвело је тектонске промене у постојећем међународном поретку. Свеодоци смо настајања нових геополитичких аранжмана, геостратегијских прегруписавања и геоекономских поларизација која нарушавају досадашњу равнотежу снага у међународном систему.

Геополитички сукоб Запада и Руске Федерације изазвао је велике поремећаје на глобалном енергетском тржишту. Евидентан је процес енергетске поларизације у сфери енергетике, при чему је све израженији процес геополитичког груписања држава попут Руске Федерације, Кине и Индије, са једне стране, и развијених економија Запада, са друге стране. Истовремено, све више јача утицај Азијско-Пацифичког региона, као највећег потрошача-произвођача фосилних горива у свету, с обзиром на његов развојни потенцијал и нарастајућу економску моћ. Глобални раст цена фосилних горива изазвао је убрзавање процеса глобалне енергетске транзиције на обновљиве изворе енергије.

У раду се полази од хипотетичког става да је сваки међународни поредак у раној модерној и модерној историји био заснован на одређеном „енергетском режиму”, у којем су одређени геополитички актери контролисали експлоатацију кључних енергетских ресурса, односно владали

¹ Рад је настао као део пројекта Министарства одбране: „Безбедносни изазови земаља Западног Балкана у европској безбедносној парадигми”, бр. ИСИ/ДХ1/24-25, а који истраживачки тим Института за стратегијска истраживања и спољних сарадника реализује у периоду 2024-2025.

технолозијом, трговинским рутама и економским токовима за његову екстракцију, прераду и коришћење. Такође, у раду се разматра хипотеза да ће управо релативна географска свеprisутност обновљивих извора енергије, у односу на фосилна горива, као примарне ресурсе, променти основе међународних енергетских односа.

Процес геополитичке поларизације одразио се и на индустрију обновљивих извора енергије. Водећи актери у овој области, попут САД, Европске Уније и Кине предузимају низ системских мера како би заштитили и подстакли домаће прозвођаче, развили нове технологије и обезбедили сигурно снабдевање критичним сировинама.

Заоштравање „зеленог” трговинског рата у сфери енергетике, између САД и Европске Уније, са једне стране, и Кине, са друге стране, у борби за надмоћ на тржишту обновљивих извора енергије, само једна од димензија новог Хладног рата и борбе за глобалну доминацију, између САД, суперсиле у заласку, и глобалног изазивача Кине.

Кључне речи: геополитика, енергија, транзиција, обновљиви извори, надметање.

GEOPOLITICS OF RENEWABLE ENERGY IN THE CONDITIONS OF GLOBAL COMPETITION BETWEEN GREAT POWERS¹

Igor Barišić

Strategic Research Institute of the University of Defense, Belgrade
igor.baristic@va.mod.gov.rs,

Abstract: The acceleration of the process of global geopolitical competition between great powers, triggered by the war in Ukraine, has produced tectonic shifts in the existing international order. We are witnessing the emergence of new geopolitical arrangements, geostrategic realignments, and geoeconomic polarizations that are disrupting the existing balance of power in the international system.

The geopolitical conflict between the West and the Russian Federation has caused major disruptions in the global energy market. The process of energy polarization in the energy sector is evident, with the geopolitical grouping of countries such as the Russian Federation, China and India, on the one hand, and the developed economies of the West, on the other, becoming increasingly pronounced. At the same time, the influence of the Asia-Pacific region, as the largest consumer-producer of fossil fuels in the world, is growing, given its development potential and growing economic power. The global rise in fossil fuel prices has accelerated the process of global energy transition to renewable energy sources.

The paper begins with the hypothetical premise that every international order in early modern and modern history was founded on a specific “energy regime,” where certain geopolitical actors controlled the exploitation of essential energy resources. This means they governed the technology, trade routes, and

¹ The article was written as part of the Ministry of Defense project: “Security Challenges of the Western Balkan Countries in the European Security Paradigm,” No. ISI/DH1/24-25. This project is being implemented by the research team of the Strategic Research Institute along with external partners during the period of 2024-2025.

economic flows related to extraction, processing, and usage. Additionally, the paper explores the hypothesis that the relative geographical abundance of renewable energy sources, compared to fossil fuels as primary resources, will alter the foundation of international energy relations.

The process of geopolitical polarization has also affected the renewable energy industry. Leading international actors in this field, such as the United States, the European Union, and China, are taking a number of systemic measures to protect and encourage domestic producers, develop new technologies, and ensure a secure supply of critical raw materials.

The escalation of the “green” trade war in the energy sector, between the USA and the European Union on one side, and China on the other, in the battle for supremacy in the renewable energy market, represents just one aspect of the new Cold War and the struggle for global dominance between the USA, a superpower in decline, and the rising challenger China.

Keywords: geopolitics, energy, transition, renewable sources, competition.